

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

shaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravljalstvu v dljaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natane enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Državni proračun.

Jako podrobno in vestno so konservativno-narodni poslanci letos pretresovali proračun za l. 1884. t. j. koliko dohodkov bo letos državnih in koliko stroškov. Iz njega poizvemo, da bo zopet se več izdavalo, nego prejemale. Liberalci to našim poslancem očitajo pa zelo po krivici.

Stroškov bo okolo 511 milijonov goldinarjev: največja svota gre za obresti dolgovom, koje so nemški liberalci v kratkih letih bili za 500 milijonov pomnožili pa niso državi skoro nič novih posestev pripravili, še prodali so starih mnogo. No in za ove obresti moramo sedaj davkeplačilci skrbeti, samo leto s 121.395.143 fl. Druga znatna svota, namreč 104 milijone potrebuje finančno ministerstvo, kder sedaj ni mogoče kaj odškrenoti, kakor tudi pri trgovinskem ministerstvu ne. Zakaj ne? Ker morata Arlbersko, česko, moravsko in gališko železnico doizdati, in še Rudolfovo, Franc-Jožefovo in Predarlško za državo kupiti. To je uže davno bilo potrebno, a liberalci so drugod denarje neumno trošili. Sedaj dobi država veliko železnice v roke in bode tarife lahko sama določevala tako, kakor bo vseobčnim koristim ugajalo. Dalje moramo omeniti še 88.774.977 fl., katere doplačnjemo k stroškom za avstrijsko-ogersko vojaštvo!

Ostale svote so menjše, n pr. za cesarski dvor, 4.650.000 fl., cesarjevo kabinetno uradnico 72.272, državni zbor 973.841, ministerski svet 1.010.409, znotranje zadeve 18.674.039, deželne brambovce 9.368.343, pouk 19.315.841, poljedelstvo 13.322.700, justično ministerstvo 20.899.570, za penzije 15.574.200, subvencije 17.306.060 fl. železnicam itd., opravišstvo državnega dolga 988.510, vkup 511.119.390 fl.

Dohodki so nastavljeni na 472.364.577 fl., t. j. 12 milijonov več, kakor lani, čeravno so letos gruntni davek le s 34 milijoni v račun vzeli. To naj naši kmetje dobro pomnijo.

Postavno bi finančni minister lahko tirjal 37 milijonov in ko bi liberalci imeli večino, bi zahtevalo se 41 milijonov. Toda konservativno-narodna večina je še od postavne svote 37 milijonov odbila 3 in tako kmetom breme olajšala. Liberalci kaj podobnega še nikoli niso storili. Finančni minister pa je to storil tem laglje, ker so mu naši poslanci colninsko postav tako izpremenili, da dobiva precej colnine. Da ko bi ne trebalo železnic staviti in kupovati, ne bilo bi skoro nobenega primanjkljaja; kajti brez omenjenih stroškov manjka le 5 milijonov; pred 5 leti je še tukaj manjkalo 25 milijonov. Naši poslanci so torej liberalno gospodarstvo toliko zboljšali, da so letni primanjkljaj pri rednem državnem upravištvu skrčili za 20 milijonov. In drugo leto, ko odpadne mnogo izrednih stroškov za železnice, dosegnejo bržčas ravnotežje v državnem proračunu. To je pa velik uspeh. Bog nam le ohrani mir doma in zunaj in blagoslovi delo naših rok!

Štajerski Slovenci zahtevamo slovenski oddelek graške c. k. namestnije in zakaj?

(Govor poslanca dr. Vošnjaka v državnem zboru 15. marca, to pa po stenografskem zapisniku).

Visoka zbornica! Dovolim si nekoliko opomb o deželnej upravi v Štajerskeji in sicer vsled spomenice, ki se je pred nekoliko dnevi po „Slovenskem društvu“ v Mariboru predložila visokej vladi. Ta spomenica tiče se treh točk, v njej stavijo se tri prošnje, prva zadeva jezikovno znanje uradnikov na Spodnjem Štajerskem. Če vzamemo statistično priročno knjigo Štajerske v roko, nahajamo na Dolenjem Štirs-kem zapisanega blizu 400.000 slovenskega prebivalstva, poleg katerih je po mestih upisanih 40.000 Nemcev.

Ako pa premotrimo jezikovno znanje uradnikov, pa nahajamo žalibože, da večina politič-

nih uradnikov ni zmožna slovenščine, jezika prebivalstva.

V spomenici, ki se je predložila ekscelenci gospodu ministru notranjih zadev, se izrečno navaja, da je v raznih okrajnih glavarstvih nastavljenih 42 političnih uradnikov, izmed katerih je samo šestorica zmožna slovenščine v govoru in v pisavi, 17 pa ima le toliko zmožnosti, da se morejo za silo porazumeti s strankami; 19 pa slovenski prav nič ne zna — akoravno — kakor rečeno — imajo večinoma s slovenskimi strankami posla. Če si ogledamo posamična okrajna glavarstva, vidimo, da pri okrajnem glavarstvu Mariborskem, kjer je 75.000 Slovencev in 9000 Nemcev — mesto Maribor ne računano — od 15 uradnikov niti eden slovenščine v govoru in pisavi zmožen ni, 4 govoré za silo, ostali (11) pa niti besedice slovenski ne znajo. Pri okrajnem glavarstvu v Celji je malo boljše, tudi mora biti, ker jih izmed 123.000 duš pripada 120.000 slovenske narodnosti.

Ondukaj je pač izmed 10 uradnikov četvorica slovenščine v govoru in pisavi zmožna, dva znata slovenski govoriti, 4 pa prav nič slovenski ne znajo. Jednake razmere so pri drugih okrajnih glavarstvih po deželi. Vidimo tedaj, da akoravno je 92 odstotkov spodnje-štajerskega prebivalstva slovenske narodnosti, vendar prevagajoča večina uradnikov ne zna jezika prebivalstva. Slovensko društvo smatralo je za svojo dolžnost, te odnošaje objaviti visokej vladi, in če se od kake strani pripominja, da se je s tem nameravala denuncijacija proti uradnikom, je to nekako čudno. Če se tu o uradnikih govori, da nimajo potrebnega jezikovnega znanja, to ni nikaka ovadba, saj lahko službujejo v drugih krajih dežele in večina uradnikov bode, kakor mislim, vesela, če se jim nakaže službovanje v taci krajih, kjer znanje drugega deželne jezika ni potrebno. Kajti ti uradniki čutijo sami svoje neugodno stanje, kedar se odpošljejo na komisijon, kjer imajo opraviti samo s slovenskimi strankami in niti zapisnika sestaviti ne mogó. Blizu Maribora n. pr. — ta slučaj je tudi v spomenici omenjen — dogodilo se je, da je bil odredjen komisar v vodnej zadevi, da sta obe stranki bila Slovenca, ki nesta znala niti besedice nemški, in da komisar s strankama ni mogel napraviti zapisnika, ker ni razumel, kaj ste stranki povedale. Jedno stranko zastopal je notar in komisar obrnil se je nanj, naj bi tudi za drugo, tedaj nasprotno stranko narekoval zapisnik, kar pa notar seveda ni hotel, ker jezikovnej nezmožnosti uradnikovej na ljubo, ni hotel zastopati nasprotno stranke.

A nasledki jezikovnega neznanja so v časih veliko žalostnejši, da tragični, in tu se moram ozreti na zares žalosten slučaj, ki se je

lansko leto v Brežiškem okraji dogodil, kakor znano, našla se je pred tremi leti v tem okraji trsna uš. Vsled tega uvele so se vse po zakonu zapovedane naredbe, tudi vinogradi so se pustošili. Na podlagi zakona storjene naredbe bile so ničeve, ker se je kakor znano trsna uš kljubu vsem tem naredbam vedno dalje razprostirala. A k sreči menda trsna uš ondi ni napravila toliko škode, kakor n. pr. na Francoskem, ker vinogradi še vedno dobro rodé, le da jih treba nekoliko bolj oskrbovati in gnojiti. Navzlic triletnemu obstanku trsne uši, kazali so vinogradi lansko leto jako dobro branje. Trte bile so bogato z grozdem obložene. Kljub temu se je trtnoušnej komisiji potrebno zdelo, začeti z izruvanjem posamičnih trsov in celih vinogradov ravno ob takem času, ko se je že najlepše grozdje kazalo. Vsled tega bilo je prebivalstvo, kakor lahko umljivo, razburjeno in zgodilo se je, da se je v 13. dan julija več stotin kmetov pred vinogradi nabralo, ko so čuli, da pride komisija preiskavat njih vinograde in morda tudi uničevati trte. Komisar vzel je žandarje in se podal k onim vinogradom; a ko je ta komisar, ki niti besedice slovenski ne zna, videl, da je več sto ljudij zbranih in se nekako pretilno držé, šel je proč in pustil žandarje s toliko množino kmetov same, ne da bi bil kmete opozoril na nezakonito postopanje, ne da bi jih bil nagovoril, naj gredo narazen.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako imamo ravnati s kravami ob času brejosti.

Sploh se pri kravah brejost dokaj hitreje spozna kakor pri kobilah. V prvi polovici je kaj težavno za trdno izreči ali je krava breja, posebno pri prvesnicah čeravno so znamenja nekatera, ki za to govorijo, namreč, da se krava ne poja več, da je mirnejša, da pojema mleko, katero pa postaja gostejše, bogatejše na smetani.

Še le v drugi polovici brejostne dobe spoznati se more obilnejši trebuh in proti koncu te dobe se lahko tudi občuti lega mladiča.

Veliko je na strežbi breje živali ležeče, zato hočem o tem nekaj dobrih nasvetov podati. Posebno na to treba paziti, da se brejim kravam ne poklada taka piča, katera napenja ali da je predražljiva. Prav posebno škodljivo je plesnjivo rohko seno, slabo spravljena otava, zmrznjeni krompir in pese, od slane napadena trava, skisane olove tropine (trebarji), plesnjive lanene preše itd. Kaj previdno treba tudi postopati pri prestopu iz zimskega suhega krmenja na zeleno spomladansko. Ta menjava se nikakor ne sme hipoma izvršiti, sicer napade krave driska, ki je posebno za visoko breje